

مروری بر کدهای اخلاقی در صنعت اکوتوریسم ابتهال زندی

کدهای اخلاقی منحصر به گردشگری نیستند و در بسیاری از علوم و صنایع دیگر اصولی تحت عنوان کدهای اخلاق وجود دارند. نکته مهم درباره‌ی کدهای اخلاقی این است که این کدها قانون نیستند بلکه اصول پذیرفته شده و مانیفیست‌هایی هستند که هر چند اغلب، عرف‌های اجتماعی از آن‌ها حمایت می‌کند اما ضمانت اجرایی شدن این کدها عوامل درونی، شخصیتی و وجدان‌های بیدار افراد است.

© متن فوق با رضایت نگارنده و جهت استفاده شما توسط علم گردشگری منتشر شده است، شایسته است با ذکر نام ایشان و نیز منبع از آن استفاده نمایید.

مروری بر کدهای اخلاقی در صنعت اکوتوریسم

ابتهاال زندی^۱

مقدمه

کدهای اخلاقی منحصر به گردشگری نیستند و در بسیاری از علوم و صنایع دیگر اصولی تحت عنوان کدهای اخلاق وجود دارند. نکته مهم درباره‌ی کدهای اخلاقی این است که این کدها قانون نیستند بلکه اصول پذیرفته شده و مانیفیست‌هایی هستند که هر چند اغلب، عرف‌های اجتماعی از آن‌ها حمایت می‌کند اما ضمانت اجرایی شدن این کدها عوامل درونی، شخصیتی و وجدان‌های بیدار افراد است. هر چند در پس بسیاری از قوانین هم فلسفه‌های اخلاقی وجود دارد اما این کدهای اخلاقی در اصل پیشنهادهاتی به بازیگران صنعت گردشگری اعم از اجزای انسانی بخش عرضه و بخش تقاضا است به گونه‌ای که بتواند اثرات منفی گردشگری را حداقل و اثرات مثبت آن را حداکثر کند و ضریب اثرگذاری و اجرایی شدن آن به بلوغ شخصیتی و مسئولیت‌پذیری بخش گردشگری مربوط می‌شود. در کدهای اخلاق زور و اجبار کارساز نیست. بلکه میزان مسئولیت‌پذیری افراد، ملاک عمل می‌باشد (ترا بیان و مستولی‌زاده، ۱۳۸۷). به طور کلی کدهای اخلاق گردشگری پنج هدف عمده را تعقیب می‌کنند: ۱- عمل کردن به عنوان تسهیل‌گر ارتباط میان دولت و سایر بخش‌های بدنه گردشگری ۲- ایجاد آگاهی در دولت و صنعت گردشگری به منظور مدیریت همه جانبه اثرات زیست محیطی ۳- افزایش آگاهی در بین گردشگران در خصوص رفتار مناسب آنان ۴- ایجاد آگاهی در

میان میزبانان در خصوص نیاز به حفاظت از منابع محیطی ۵- تشویق همکاری میان آژانس‌های دولتی، جامعه میزبان، صنعت و تشکل‌های غیر دولتی (میسون^۲، ۱۹۹۷).

کدهای اخلاقی برای اکوتوریسم ۳

اکوتوریسم از منزل شخصی شروع و به فضای عمومی یعنی زمین و طبیعت ختم می‌شود. کدهای اخلاقی زیر به زبان ساده در سه بخش مجزا برای قبل از مسافرت، حین مسافرت و بعد از مسافرت تنظیم شده‌اند تا بخاطر سپردن آنها آسان باشد و به راحتی به وسیله هر گردشگر به عمل درآیند این کدهای اخلاقی عبارتند از:

▪ کدهای اخلاقی قبل از مسافرت

- قبل از انجام مسافرت، نسبت به فرهنگ، محیط‌زیست، موضوعات اساسی و وضعیت بهداشتی مقصد گردشگری مطالعه و بررسی کنید و اطلاعات خود را کامل نمایید.
- طوری برنامه‌ریزی کنید تا از مسافرت حداکثر لذت را ببرید و نقل و انتقال وسایل غیرضروری را به حداقل برسانید.
- به دنبال هتل‌های دوستدار محیط‌زیست باشید. ترجیحاً از مکان‌هایی که به وسیله جامعه محلی و یا به صورت خانوادگی و فامیلی اداره می‌شوند استفاده نمایید.
- با طرفداران محیط‌زیست چه آنهایی که دم دست هستند و چه آنهایی که منطقه را ترک کرده‌اند، حضوری و یا غیرحضوری مذاکره کرده و ارتباط برقرار کنید.
- جا و مکان استراحت را، خودتان رزرو کنید و پول خود را برای هزینه‌های در مقصد و محل بازدید نگهدارید تا جامعه محلی از آن بهره ببرند.

- سفر را ساده بگیرید و صرفاً اقلام لازم برای سفر را آماده کرده و با خود بردارید.
 - خانه و لوازم خود را قبل از حرکت بازبینی کنید. دو شاخه‌ها و کابل‌ها را از برق بکشید، باغچه‌ها و گل‌ها را آب بدهید. درون یخچال را خالی و مواد موجود در آن را به فامیل، دوستان و همسایه‌ها بدهید.
 - برای آنهایی که در سفر ملاقات خواهید کرد، هدایایی تهیه کنید. ترویج و مبادله تولیدات فرهنگی، تولیدات دوستدار محیط زیست (طبیعی، گیاهی، سازگار و مناسب با مقصد) بهتر هستند. از آوردن اقلامی که ممکن است موجب زحمت و دردسر شوند، مانند لباس و پوشاک اضافی، خودداری کنید، مگر آنکه به یک منطقه واقعاً محروم و دارای محدودیت، قصد سفر دارید.
 - با وسایط نقلیه عمومی به فرودگاه، ایستگاه راه‌آهن و اتوبوس بروید، اقتصادی سفر کنید و پول خود را برای هزینه در مقصد ذخیره کنید.
 - عواقب و آثار جبرانی مسافرت خود را بازبینی کنید. کمک مالی به پروژه‌های اجتماعی و زیست محیطی که شفاف و مناسب باشند توصیه می‌شود. توجه کنید که این پول را شما می‌توانید مستقیماً در مقصد به یک پروژه و یا موضوع مورد نظر اختصاص دهید و یا از سیستم حمل و نقل و یا اقامتگاه طرفدار محیط‌زیست بهره‌برداری کنید.
- کدهای اخلاقی در حین سفر**
- مسافرت
 - ترجیحاً از وسایل نقلیه عمومی استفاده کنید. وسایل نقلیه بخش خصوصی که مورد استفاده دیگر مسافران و افراد بومی قرار می‌گیرد بهتر است. نسبت به سلامتی خود مواظب باشید اما زیاد حساسیت به خرج ندهید.
 - به جای غوطه‌ور شدن در کتاب و مطالعه با سایر مسافران گفتگو و تعامل داشته باشد. چه بسا این ارتباط آموزنده‌ترین و لذت‌بخش‌ترین قسمت مسافرت شما باشد.
 - از حمل لوازم قیمتی و جواهر آلات خودداری کنید و اگر به همراه دارید در معرض دید قرار ندهید.
- صندلی خود را در اختیار دیگران قرار دهید. هیچ چیز افراد محلی را به اندازه اینکه افراد سالخورده جایی برای نشستن نداشته باشند اما افراد غیربومی صندلی‌ها را اشغال کرده باشند، آنان را خشمگین نمی‌کند.
 - در هتل و یا در اتاق
 - در مصرف آب و انرژی صرفه‌جویی کنید.
 - از بکار بردن مواد شیمیایی برای از بین بردن حشرات و مورچه‌ها خودداری نموده و با روش‌های طبیعی و یا با استفاده از پشه بند به مقابله آنها بروید.
 - علت انتخاب هتل را با توجه به شاخص‌های زیست محیطی هتل به میزبان خود توضیح دهید و اگر مشتاق باشند، پیشنهاد عملی خود را برای بهبود تجارب میهمانان منتقل نمایید. در دفترچه یادبود هتل، صادقانه و منصفانه نکاتی را بنویسید.
 - همراه با تور
 - در مسیرهای تعیین شده حرکت کنید، فاصله خود را از حیات وحش حفظ کنید، آرام و با طمأنینه باشید، از پوشش با رنگ‌هایی طبیعی استفاده کنید. با طبیعت سازگار شوید نه اینکه بخواهید طبیعت مطابق میل شما باشد.
 - در مناطق حفاظت‌شده و باستانی برای فعالیت پژوهشی و تحقیقاتی مزاحمت ایجاد نکنید.
 - دانش و تجربه خود را به رخ راهنمایان محلی نکشید و با اشتیاق و علاقمندی سعی کنید چیزهای تازه‌ای از آنان یاد بگیرید.
 - اگر راهنمایان محلی برای سرگرمی و جلب نظر شما، رفتارهای غیرمعارفی با حیات وحش دارند، آنرا متوقف کنید و محرمانه علت عدم تمایل گردشگران به چنین موضوعی را تذکر دهید. شما نیز اصراری بر دیدن حیات وحش که راهنمای شما خارج از برنامه و برای رضایت شما باید انجام می‌دهد نداشته باشید.
 - خونسرد و خویشتن‌دار باشید و مکرراً وضعیت کشور خودتان را با مقصد گردشگری مقایسه نکنید.

- از توهین به موضوعاتی محلی مانند مسائل اخلاقی، سنت‌ها و موضوعات سیاسی خودداری کنید، حساسیت برانگیز هستند.
- با همسفران مشارکت داشته و تجارب، دانش و اطلاعات خود را با آنان مبادله کنید. تعامل با مردم محلی، سازمان‌ها و تشکل‌های زیست محیطی را فراموش نکنید.
- با حضور و مساعدت مالی خود به محیط‌زیست، جامعه و اقتصاد محلی کمک کنید.
- مواظب مقرراتی باشید که به محیط آسیب می‌رسانند، حقوق بشر را نادیده می‌گیرند (سوء استفاده از زنان، کودکان و اقلیت‌ها) و حیوانات را مورد آزار قرار می‌دهند.
- در هنگامی که نامنی محتمل است و یا گزارش بهتری برای سازمان بین‌المللی و یا تشکل صلاحیت‌دار محلی لازم است، اظهارنظر نکنید، حتی المقدور تصاویری تهیه تا اظهاراتتان مستند باشد و در توجیه و اثبات مشکلی نداشته باشید.
- زمانی که با جوامع محلی صحبت می‌کنید، لزومی ندارد اشتباهات آنها را یادآوری کنید مگر آنکه خودشان از شما درخواست کنند.
- در مقاصد گردشگری بی اجازه و سرزده وارد منازل بومیان نشوید و احترام حریم خصوصی آنها را نگهدارید.
- بدون اجازه آنان، عکسبرداری نکنید. اگر موافقت هم داشتند در تصویربرداری افراط نکنید. در صورتی که عکسی گرفتید و مخاطب محلی شما ناراحت شد و یا منصرف گردید، تصویر مربوطه را حذف و از حافظه پاک کنید. نسبت به موضوعات فرهنگی، مذهبی و امنیتی محل، مواظبت و دقت نموده و حساس باشید.
- در صورتی که مکان مورد بازدید، امکانات مناسبی برای بازیافت ندارد، زباله‌ها و آشغال (پلاستیکی و باتری) را با خود بردارید. ترجیحاً از لوازمی که بتوان دوباره آنها را بکار گرفت مانند باتری‌های قابل شارژ و قمقمه به جای بطری‌های پلاستیکی استفاده کنید.
- مراقب کودکان محلی باشید. گداپروزی نکنید، آنها ترغیب نشوند تا از میهمانان و خارجیان، شیرینی، پول و هدیه دریافت کنند و یا حتی اگر والدین آنها از کودکان برای فروش کالا یا خدمات

- برای خودتان برنامه منظمی تدوین کنید و جهت تماشای موزه‌ها، پدیده‌های فرهنگی، ملاقات با افراد، مشاهده مناطق حفاظت‌شده و آثار تاریخی وقت خود را تنظیم کنید.
- خرید
- خرید از مغازه‌های محلی و فامیلی را به خرید از فروشگاه‌های زنجیره‌ای و چند ملیتی ترجیح دهید.
- برخی نیازمندی‌ها را از تولیدات محلی تأمین کنید و همه چیز را با خود به همراه نبرید.
- از خرید اقلامی که به گیاهان و حیوانات آسیب می‌رساند خودداری کنید.
- اگر در خرید می‌توان تخفیف گرفت، بیش از حد چانه نزنید.
- از ناشران محلی حمایت کنید و از راهنمایان محلی بهره کامل ببرید.
- هدایا و سوغاتی برای افراد مورد علاقه خود را از صنایع دستی بومی و تولیدات محلی خریداری کنید.
- خوردن و آشامیدن
- از غذاهای محلی استفاده کنید نه غذاهای بین‌المللی. گیاهخواری را تجربه نموده و از ظروف رایج و معمولی استفاده کنید. مزه یکی از پنج حسی است که در مقاصد گردشگری می‌توان به خوبی چشید و آن را درک کرد.
- آب میوه تازه محلی را به موارد کنسانتره و وارداتی مقدم بدارید.
- حرمت قوانین عدم استفاده از مشروبات الکلی را نگهدارید و مراعات کنید.
- به جای استفاده از بطری‌های پلاستیکی آب، از قمقمه استفاده کرده و در صورت نیاز قرص‌های تصفیه کننده را بکار ببرید.
- راهنمای کلی
- در تمام اوقات لباس مناسب بپوشید، هدف‌تان آرامش باشد.
- به دنبال مسائل جنسی نباشید، از مکان‌های نامطمئن پرهیز کنید و از موضوعات فرهنگی اصیل و با کیفیت استقبال کنید.

منابع:

- اکبری، علی، قرخلو، مهدی، (۱۳۸۹)، اکوتوریسم مفهومی نو در جغرافیای گردشگری، انتشارات انتخاب.
- ترابیان، پونه، مستولی‌زاده، سید علی، (۱۳۸۷)، بررسی نقش اخلاق و کدهای اخلاقی در بهینه سازی رفتار ذینفعان در مدیریت و توسعه پایدار گردشگری، مجموعه مقالات سمینار تغییرات محیطی، توسعه گردشگری و کاهش فقر، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- Mason, P. (۱۹۹۷). Tourism Codes Of Conduct in the arctic and sub arctic region. *Journal of Sustainable Tourism*, pages ۳۹-۶۰.

استفاده می‌کنید، استقبال نشود. کارگری کودکان از موضوعاتی است که لزوماً از دید گردشگری فاقد مشروعیت است.

- در صورتی که در مقصد به افراد بومی قولی داده‌اید (ارسال تصویر یا نامه) حتماً به وعده خود عمل نمایید.

▪ کدهای اخلاقی بعد از مسافرت

- اسلایدهایی از مسافرت تهیه و به دوستان نزدیک و آشنایان نشان دهید تا دانش و علاقه آنان نیز افزایش یابد و ذهنیت و برداشت‌های نادرست احتمالی درباره زیبایی‌های منطقه مورد بازدید، اصلاح شود.

- وعده‌ها و قول‌های داده شده به مردم را پیگیری کنید.

- با ارسال کارت پستال، نامه و یا... از میزبانان خود تشکر کنید.

- در صورتی که از مسافرت لذت برده‌اید، میزبانان را به دوستان خود معرفی و توصیه کنید.

- ارتباط خود را با جامعه‌ای که بازدید نموده‌اند قطع نکنید. از یک رستوران محلی (فامیلی)، یک مرکز فرهنگی و یا مغازه محلی بازدید کنید و محبت خود را به آنها نشان دهید. بی‌گمان آنها نیز شما را دوست خواهند داشت.

- اخبار روزانه کشور آنها را تعقیب کنید و با آنچه در کشور خودتان انعکاس دارد مقایسه کنید اگر اخبار، مغایرت داشتند اعتراض کنید و واقعیات را بیان کنید.

- کتب راهنمای گردشگری مقصد را بازخوانی کنید و از مؤلفان بخواهید که اشتباهات خود را به ویژه مواردی که درباره موضوعات فرهنگی و محیط‌زیست است، اصلاح کنید.

طبیعت‌گردی را از خانه شروع کنید. با کاهش ضایعات، جلوگیری از اسراف، بازیافت نمودن، استفاده از حمل و نقل عمومی، محبت با شهروندان و همسایگان همانند با افراد غیربومی و اجنبی، در بهبود شرایط کوشا باشید.